

Paha Biçilemez

Kültür, Ekonomi ve Sanatta Değer Kavramı

Yayına Hazırlayan:

Michael Hutter - David Throsby

Türkçesi: Ceren Yalçın

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	7
1 Sanat ve Kültürde Değer ve Değer Biçme:	
Giriş ve Genel Bakış	11
Michael Hutter ve David Throsby	
BİRİNCİ KISIM: ANLAMIN KÖKENLERİ	
2 Kültürler Arası Değer Yaratımı:	
Günümüz Avustralya Yerli Sanatı	31
Terry Smith	
3 Eğlendiricilik Değeri:	
İçsel, Araçsal ve Aktarımsal.....	47
Richard Shusterman	
4 Ekonomik Değerdan Sanatsal Değer Yaratmak:	
Değişen Girdi Fiyatları ve Yeni Sanat.....	64
Michael Hutter	
İKİNCİ KISIM: SANAT YAPITINDA DEĞER YARATIMI	
5 Sanatçının Değer Yaratımı:	
Hector Berlioz ve <i>Symphonie Fantastique</i> Örneği	77
David Throsby	
6 Modern Avrupa'nın İlk Evrelerinde Sanat,	
Şeref ve Mükemmeliyet	89
Elizabeth Honig	
7 İvir Zıvır ve Aura: Arşiv Ekonomisi	104
Kurt Heinzelman	

ÜÇÜNCÜ KISIM: SÜREKLİLİK VE YENİLENME

8 Yolngu Törenselle Şarkı Yorumlarında Değer:

Süreklilik ve Değişim	123
<i>Steven Knopoff</i>	

9 Ritüeller ve Vaatler:

İnsan Toplumsal Ritüellere Neden Değer Verir?	135
<i>Lourdes Arizpe</i>	

10 “Bu Modern Günler için bir Luther’den Fazlası”:

Amerikan Kültüründe Emerson’un Şöhretinin Yapılandırılışı, 1882-1903	152
<i>Richard F. Teichgraber III</i>	

DÖRDÜNCÜ KISIM: TAKDİR VE KIYMET

11 Sanatta Değer Biçme Konusuna

Niceliksel Yaklaşımlar ve Bir Sinema Uygulaması	171
<i>Victor Ginsburgh ve Sheila Weyers</i>	

12 Birleşik Değerler: Üç Tarihsel An

Neil De Marchi

13 Sanat Yapıtının İçsel Değeri:

Masaccio ve Chapman Kardeşler	209
<i>Carolyn Wilde</i>	

14 Kültür Tüketiminde Zaman ve Tercihler

Marina Bianchi

BEŞİNCİ KISIM: KÜLTÜR POLİTİKALARI

15 Sanatta Hangi Değerler Geçerli Olmalıdır?:

Ekonomik Etkenler ve Kültürel Değerler Arasındaki Gerilim	245
<i>Bruno S. Frey</i>	

16 Karşı Sanatın Kamusal Değeri:

<i>Sansasyon Sergisi</i>	253
<i>Arthur C. Brooks</i>	

17 Uçlara Doğru: ABD Sanat Sisteminde Ticari ve

Kâr Amacı Gütmeyen Değerlendirmeler	266
<i>Bill Ivey</i>	

Katkıda Bulunanlar	281
--------------------------	-----

DİZİN	285
-------------	-----

Sanatta ve Kùltürde Değer ve Değer Bięme:

Giriş ve Genel Bir Bakış

Michael Hutter ve David Throsby

1.1 Altyapı

Bu cilde yön veren temel hipotez, ekonomik ve kültürel değerler arasında bir ayırım yapılabileceği ve bu değer kavramı çiftinin doğasının, nasıl oluştuklarının ve birbirleriyle ilişkilerinin/ilişkisizliklerinin soruşturulması gerektiğidir. Bu iki kavram tüm cilt boyunca, disiplinler sınırlarla çizilmiş bölümleri birbirine bağlayan bir leitmotif gibi mekik dokuyacak.

Bu cildi bağlamına oturtmak için, bu alana dahil olan; kitabın çeşitli bölümlerinde geçen argümanların devşirildiği temel noktaları ve karşıt konumları belirleyen fikirlerin tarihsel evrimini gözden geçirerek başlamak faydalı olacaktır. Bu bölümün ikinci kısmında yer alan kısa tarihsel incelemede enine boyuna kronolojik bir yaklaşım benimsedik.¹ Ardından 1.3'te, temel olarak yirminci yüzyılın ikinci yarısına ait literatür üzerinde durarak, çağdaş görüşleri tartıştık. Son olarak 1.4'te, tüm cilde ve cilt içeriğine dair genel bir bakışa yer verdik.

1.2 Literatürdeki Temel Noktalar

Kültürel ve ekonomik değerler arasındaki ilişki üzerine tartışmalar, felsefe alanında, Platon ve Aristo'dan beri yapılmaktadır. Antik düşünce, en yüksek mertebedeki değerın mutluluk ve kutsanmışlık ya da tanrısal gönenme deneyimi yoluyla elde edilebileceği iddiasını ortaya atmıştı; sanat deneyiminin bu amaç doğrultusunda oynadığı rol küçüktü, pratik sanatlarla ilişkilendirilen ticari eylemler ise daha da düşük bir seviyede görülüyordu. Ancak on yedinci ve on sekizinci yüzyıllara kadar modern estetik ve ekonomik düşünceler ortaya çıkmadı.

¹ İzleyen tartışmanın bazı bölümleri, ekonomik ve estetik değer nosyonlarının tarihi üzerine yapılmış, çalışma grubunun öngörülmemiş ürünlerinden biri olan ayrı bir araştırma projesinin sonuçlarından yararlanmaktadır; ayrıntılı bilgi için bkz. Hutter ve Shusterman (2006).

Bunu gerçekleştirmek ise, en tanınmışları Shaftesbury Kontu, Francis Hutchinson, David Hume ve Adam Smith olan bir İngiliz yazarlar grubuna düştü. Bu yazarlar güzelliğin arzudan bağımsız bir biçimde deneyimlenmesinden kaynaklanan değerler ile, bireylerin kişisel memnuniyetlerinin aracı olan nesnelere kaynaklanan değerler arasında bir ayrım gördüler. Bunlardan ilki, Tanrısallık üzerine düşüncelerle ilintili olduğu için açıkça üstün görüldü. Bunun tamamlayıcısı olan ekonomik değer, kişisel tatminden gelen zevkle ilişkiliydi. Ahlaki açıdan daha düşük seviyede tutulmakla birlikte, mümkün olan en yüksek faydayı sağlamak, özel tüketimin ve toplumsal hareketliliğin akla yatkın ve makul görülen bir amacı haline geldi.

On dokuzuncu yüzyılın ortalarına gelinceye dek, bir ekonomi disiplini ve felsefi bir disiplin olarak estetik arasındaki ayrım keskindi. W. S. Jevons ve diğer ekonomistler; “fayda”nın, fiziksel duyumlar gibi, uçlarda azalan türde yoğunluğa sahip olan bir grafik çizdiğini ikna edici şekilde öne sürebiliyorlardı. Bu, piyasa değerinin belirlenmesi için yeterli bir ortak payda sağlıyor gibi görünüyordu: Tüketicilerin sağladığı toplam fayda ve toplam üretim maliyeti pazardaki değiş tokuş süreçleri üzerinden birleştiğinde, bir denge durumu fiyatı elde ediliyordu. Bu fiyata değişim değeri dendi. Aristoteles değişim değerini, kullanımdaki doğal değerlerin en alt sınırı olarak yorumlamıştı; on dokuzuncu yüzyılın sonunda ortaya konulan ekonomi teorisiyse, konumunu kendi kendine ayarlayan, kullanım değerini öznel “tercihler”in bulanık sularına sürgüne gönderen bir mekanizmanın denge durumunda okunan bir değişim değeri kavramı üzerine kuruldu. Bu gelişmeler yaşanırken, estetik teori kendini sanat dünyasının dışındaki alanlardan ayırmaya başladı. Hegel’den itibaren, estetik düşünürleri güzel sanatlara odaklanarak ilgi alanlarını daralttılar ve sanat eserlerinin ruhani ve büyük hakikate erişmede önemli ve öncelikli bir rol oynadığını iddia ettiler.

Yirminci yüzyıl bu iki ayrı alandaki gelişmelerin devamına tanıklık etti. Estetik teoride, estetik değer biricikliğini tanımlama girişimleri sürüyordu: Adorno (1984) sanatın özerkliği konusunda ısrarcıydı; G. E. Moore (1959) meseleyi ahlaki anlamda iyilik temelinde ele alıyor; Wittgenstein (1970) dil oyunlarını “kültürel beğeni” üzerine kuruyordu; Gadamer (1982) konunun hakikatle ilişkisi üzerine odaklanıyor; Budd (1995) ise sanat deneyiminin içsel bir değeri olduğunu savunuyordu. Bu esnada ekonomide, teori aksiyomlara dayalı bir sertlik kazandı. Parasal olarak ifade edilen eder, etkisi bütün alışveriş türlerinde görülen tüm öznel ve nesnel değişkenlerin tarafsızca ölçülmesiyle ilişkilendiriliyordu. Eder ve değer eşanlamlı hale geldiği bu noktada yeni bir hiyerarşi inşa ediliyor; bu mantık evreninde kültürel ve sanatsal değerler, bilimsel araştırmanın alanının dışında kalan öznel kategoriler sayılıyordu. Debreu’nun (1959) kanonik versiyonunda *değer*, “piyasa fiyatının emtia hacmiyle çarpımı” olarak tanımlanıyordu.